

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
ИЗДАТЕЛСКИ СЪВЕТ

МЕТОДИЧЕСКИ ПРАВИЛА

ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА УЧЕБНИЦИ

И УЧЕБНИ ПОМАГАЛА

В УНСС

София, 2024 г.

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Тези правила уреждат изискванията към разработването на учебници и учебни помагала в съответствие с националното законодателство и вътрешните актове на УНСС и тяхното издаване в ИК на УНСС.

(2) Правилата имат задължителен характер за всички професионални направления в УНСС относно уредените от тях въпроси.

(3) Правилата са съобразени с Етичните принципи, разработени от Комитета за издателска етика (COPE), базирани на изискванията за обективност, истинност, оригиналност, авторско право, избягване на конфликт на интереси, задължително позоваване на източници от други автори и други. Принципите се прилагат по отношение на всички участници в процесите, регулирани от тези Правила.

Чл. 2. Основна цел на тези правила е въвеждането на изисквания към разработването, одобряването и издаването на учебници и учебни помагала за:

1. постигане на висока степен на унифициране на структурата на учебното съдържание, подпомагащо студентите в усвояването на учебния материал по дадена учебна дисциплина, изучавана в УНСС;

2. улесняване на учебната дейност чрез синхронизиране на методическите изисквания, подпомагащо преподавателите при подготовката на качествени лекционни и други учебни материали;

3. подкрепа на кариерното развитие на преподавателите в УНСС чрез предоставяне на ясни логически и структурни ориентири при подготовката на учебници и учебни помагала, представяни в конкурси по ЗРАСРБ, както и подпомагане на научните журита в този процес.

Чл. 3. (1) Учебникът е основен източник на информация по преподавана в УНСС учебна дисциплина.

(2) Учебното помагало подпомага учебния процес по дисциплината, като представлява вторичен и допълващ източник за формиране на знания и умения спрямо учебника.

(3) Учебникът или учебното помагало представлява публикация, която притежава ISBN, има научни рецензенти и е в обем, определен в рамката на тези Правила.

Чл. 4. (1) При разработването на структурата и съдържанието на учебник или учебно помагало, предложени за осигуряване на учебния процес по учебна дисциплина от действащ учебен план в УНСС, авторът/авторите следва да се придържат към съвременните тенденции в съответната научна област и професионално направление, както при отчитане на традициите в тази област, така и чрез прилагане на образователни иновации.

(2) За отпечатване на хартиен носител в ИК на УНСС, както и за издаване на електронен носител, съответно за публикуване в платформа за електронно учебно

съдържание, използвана в УНСС, изданието трябва да отговаря на следните изисквания:

1. да е обсъдено на Катедрен съвет в УНСС и да е взето решение за одобряването му с препоръка за отпечатване или издаване на електронен носител или публикуване в платформа за електронно учебно съдържание, използвана в УНСС;

2. да са представени две положителни рецензии.

(3) При наличието на други или допълнителни изисквания към учебника или учебното помагало, предназначени за дистанционна форма на обучение, се прилагат специални изисквания, които отчитат характера на тази форма на обучение.

Чл. 5. (1) Разработването на рецензиите, съгласно чл. 4, ал. 2, т. 2, следва да бъде възложено с решение на съответния Катедрен съвет на лица, които са хабилитирани или са доктори на науките в съответната научна специалност (по изключение в същото професионално направление), наричани по-долу „рецензенти“.

(2) Рецензентите следва да бъдат хабилитирани лица или доктори на науките, вписани в Регистъра на академичния състав и защитените дисертационни трудове на НАЦИД, като единият е на основен трудов договор с УНСС, а другият е „външен“ за УНСС“.

(3) Когато учебник или учебно помагало се издава на английски език е необходимо рецензентът да преподава на английски език по учебна дисциплина, която е близка до тематиката на учебника или помагалото.

(4) Рецензиите трябва да съдържат:

1. оценка за обхвата на съдържанието спрямо учебната програма по съответната дисциплина;

2. оценка на достъпността и разбираемостта на изложението с оглед очакваното ниво на знания и умения на студентите, за които е предназначен учебникът или учебното помагало;

3. оценка за научното и научно-приложното ниво на изложението;

4. оценка за степента на сходство с други разработки, независимо дали са цитирани в текста или не;

5. оценка за съответствието на ръкописа с тези Правила;

6. заключение с положителна обща оценка и препоръка за одобряване и издаване или с отрицателна обща оценка.

Глава втора

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ УЧЕБНИЦИТЕ

Чл. 6. (1) Съдържанието на учебника трябва да бъде съобразено с учебната програма по дисциплината, като покрива не по-малко от 80% от включената в учебната програма проблематика.

(2) Учебникът трябва да съдържа минимум следните компоненти на обособена тематична част:

1. учебно съдържание на темата с формулирани цели и обособена структура;
 2. учебно-методически материали за самоподготовка – възможни елементи са: въпроси, насочващи и подпомагащи самоподготовката; решени казуси и/или задачи; допълнително формулирани казуси и/или задачи за самостоятелно разработване или решаване; други материали за упражнение и самоподготовка по темата, вкл. демонстриращи приложението на съответните тематични знания в практиката;
 3. учебно-методически материали за самооценка – дидактически тестове за самостоятелна проверка на знанията и самооценка на студентите; други възможни елементи за самооценяване, вкл. електронни ресурси за онлайн тестове и линк към тях;
 4. кратко резюме и/или основни понятия и техните дефиниции;
 5. литература по темата – може да бъде разграничена на „използвана“ и „препоръчана“ с цел по-добра ориентация на студента в процеса на подготовка.
- (3) Допустимо е елементите по ал.2 т.4 и т.5 да бъдат оформени като терминологичен речник и списък на препоръчителната литература по дисциплината в обособени части, изнесени в края на учебника.

Чл. 7. (1) Обемът на учебника следва да е съобразен със заложения в учебната програма хорариум за аудиторна заетост по съответната дисциплина, както и със сложността и обхвата на разглежданата проблематика.

(2) Допустимият обем на учебник в стандартни страници (1800 символа на страница, при 16 стандартни страници формат А4 за една издателска кола) се определя както следва:

1. минимален обем, равен на хорариума за аудиторна заетост по съответната дисциплина, умножен по 2 стандартни страници, но не по-малко от 8 издателски коли или 128 стандартни страници (Решение на АС № 6/13.12.2021 г.);

2. максимален обем, равен на хорариума за аудиторна заетост по съответната дисциплина, умножен по 4 стандартни страници.

(3) Ако ръкописът не отговаря на изискванията за обем по предходната алинея, то в решението на Катедрения съвет по чл. 4, ал. 2, т. 1 и в рецензиите по чл. 4, ал. 2, т. 2 следва да се представи аргументация относно необходимостта от излизането от рамките по ал. 2. В този случай окончателното решение дали учебникът да бъде издаден или публикуван в платформа за електронно учебно съдържание, се взема от Издателския съвет на УНСС.

Чл. 8. (1) Учебници, които са създадени преди приемането на тези Правила, могат да бъдат насочени за издаване към ИК на УНСС или публикуване в платформа за електронно учебно съдържание, използвана в УНСС, след като бъдат изпълнени следните изисквания:

1. съдържанието на учебника да бъде актуализирано, в т.ч. осъвременяване на препоръчителната литература;

2. учебникът да отговаря на изискванията на чл. 6 и чл. 7;

3. учебникът да премине отново през процедурата по чл. 4, ал. 2.

(2) Когато е постъпило искане съгласно ал. 1 и учебникът е бил издаден в ИК на

УНСС преди приемане на тези Правила, то предходния/те договори се прекратяват и се сключва нов договор в съответствие с тези Правила.

(3) Когато е постъпило искане съгласно ал. 1 и учебникът е бил издаден преди приемане на тези Правила в издателство, различно от ИК на УНСС, то за да се сключи договор съгласно тези Правила авторът трябва да декларира, че срокът на отстъпените издателски права на другото издателство е изтекъл или е сключено споразумение за тяхното прекратяване.

Глава трета

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ УЧЕБНИТЕ ПОМАГАЛА

Чл. 9. (1) Учебните помагала се разделят на следните разновидности:

1. според нивото на ОКС, към които са насочени, те биват помагала за ОКС „Бакалавър“ и помагала за ОКС „Магистър“. Помагалата за ОКС „Магистър“ могат да бъдат използвани и в обучението за ОКС „Бакалавър“.

2. според формата на обучение, за която са предназначени, биват за редовна или за дистанционна форма на обучение.

(2) За дистанционната форма на обучение са възможни и специализирани категории помагала, за които може да се прилагат специални правила.

(3) В случаите, когато по дадена учебна дисциплина има вече издадено учебно помагало, е необходима аргументирана мотивация за издаването на ново помагало по същата учебна дисциплина. Аргументацията трябва да бъде представена в рецензиите и в решението на Катедрения съвет по чл. 4 ал. 2, като обосновава балансирано осигуряване на дисциплините с учебни материали.

Чл. 10. (1) Учебното помагало съдържа унифицирана структура, която обхваща уводна част, учебителна част и препоръчителна литература.

(2) В уводната част следва да се посочи по какъв начин учебното помагало отразява учебната програма на учебната дисциплина, за която се издава, заедно с препоръки към студентите за успешна подготовка по съответната учебна дисциплина.

(3) В структурно отношение всяка тема от учебното помагало трябва да включва следните препоръчителни елементи: учебни цели, теоретичен обзор по темата, основни понятия, казуси и/или задачи, въпроси и/или проблеми за дискусия и отговори, тестови въпроси за самопроверка, литература.

а) Учебни цели. Те представят в систематизиран вид знанията, имененията и компетенциите, които студентите трябва да придобият чрез подготовката си по съответната тема.

б) Теоретичен обзор. В тази част се представя структурата на темата според утвърдената учебна програма и се осигурява кратко изложение на съдържанието на самата тема. Представят се референции към други публикации, включително учебници по съответната учебна дисциплина, в които може да се намери детайлно разглеждане на проблематиката.

в) Основни понятия. Тук се представят основни ключови понятия и техните дефиниции. Това следва да подпомогне студентите да формират своя категориен и понятиен апарат по дисциплината, без да преповтаря учебника, когато по дисциплината има издаден такъв.

г) Казуси и/или задачи. Тук се представят решени казуси и/или задачи, което предоставя на студента примери, ориентация и ръководни насоки при решаването на аналогични казуси и/или задачи по време на подготовка за текущи контролни и/или семестриален изпит. Очаква се тук да се предоставят на студента допълнителни казуси и/или задачи за самоподготовка.

д) Въпроси и/или проблеми за дискусия. Целта на тази част е да провери възможностите на студентите да интерпретират получените знания и да покажат до каква степен са овладели учебния материал. Това предполага критично мислене, представяне на аргументи и примери от реалната икономика и общество, излагане на собствено мнение и други.

е) Тестови въпроси за самопроверка. Тази част изисква от студентите да посочат чрез маркиране верния отговор на еднозначно дефинирани затворени въпроси. По всяка част (тема) от структурата на учебното съдържание следва да са предвидени от 5 до 10 тестови въпроса. Чрез тях се очаква да бъде установена степента на усвояване на основните категории и понятия от студента. Тестовите въпроси може да бъдат разделени на различни степени на сложност според спецификата на учебното съдържание по съответната тема.

ж) Литература. Използваната за разработване на помагалото литература, както и препоръчителна такава за самоподготовка. Литературата може да бъде разграничена на „използвана“ и „препоръчана“ с цел по-добра ориентация на студента в процеса на подготовка.

з) Отговори. Възможна допълнителна част, която позволява самопроверка на правилните отговори на тестовите въпроси и идентифициране на пропуските в познанията по дисциплината с цел тяхното преодоляване.

(4) В помагалото може да бъде включен и списък на използваните съкращения.

Чл. 11. (1) Обемът на учебното помагало следва да е съобразен със заложения в учебната програма хорариум за аудиторна заетост по съответната дисциплина, както и със сложността и обхвата на разглежданата проблематика.

(2) Допустимият обем на учебно помагало в стандартни страници (1800 символа на страница, при 16 стандартни страници формат А4 за една издателска кола) се определя както следва:

1. минимален обем, равен на хорариума за аудиторна заетост по съответната дисциплина, умножен по 2 стандартни страници, но не по-малко от 6 издателски коли или 96 стандартни страници (Решение на АС № 6/13.12.2021 г.);

2. максимален обем, равен на хорариума за аудиторна заетост по съответната дисциплина, умножен по 3 стандартни страници, но не повече от 12 издателски коли или 192 стандартни страници.

(3) Ако ръкописът не отговаря на изискванията за обем по предходната алинея, то в решението на Катедрения съвет по чл. 4, ал. 2, т. 1 и в рецензиите по чл. 4, ал. 2, т. 2 следва да се представи аргументацията относно необходимостта от излизането от

рамките по ал. 2. В този случай окончателното решение дали учебното помагало да бъде издадено или публикувано в платформа за електронно учебно съдържание, се взема от Издателския съвет на УНСС.

Чл. 12. (1) По решение на факултетен или катедрен съвет могат да се формулират специални изисквания към структурата на учебните помагала, които да имат за цел повишаване на качеството на учебната литература и ефективността на педагогическия подход в дадено професионално направление.

(2) Препоръчително е учебното помагало да има съдържание, полезно и за специалистите от практиката, които работят в приложното поле на изучаваната дисциплина. То трябва да бъде практически ориентирано, като може да включва типови практически казуси по всяка основна тема и тяхното решение според методологията на дисциплината.

Чл.13. Учебното помагало трябва да съдържа самостоятелен методически раздел:

а) за ОКС „Бакалавър“ помагалото трябва да съдържа раздел-приложение с методически указания за тема за ОКС „Бакалавър“ за разработка на курсова работа, или научна задача на преддипломен стаж в четвърти курс по тематиката на дисциплината, или аналитична задача, свързана с подготовката на студентите за държавен изпит по тематиката на учебната дисциплина;

б) за ОКС „Магистър“ помагалото трябва да съдържат раздел-приложение с методически указания за разработване на магистърска дипломна работа в областта на тематиката на дисциплината, включващи предложени теми и специфични препоръки.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Тези Методически правила са разработени на основание чл.26 ал.8 т.8 и чл.56 на Закона за висшето образование и чл.6 ал.3 т.2 от Правилника за дейността на УНСС.

§ 2. Тези Методически правила отменят съществуващите до момента катедрени и факултетни правила, които му противоречат.

§ 3. Неуредените с тези Методически правила въпроси се решават от Ректора на УНСС, Издателския съвет или Академичния съвет на УНСС съобразно техните компетенции.

§ 4. Изменения и допълнения в тези Методически правила се правят по реда за тяхното приемане.

§ 5. Тези Методически правила за разработване на учебници и учебни помагала в УНСС са приети с Решение на Академичния съвет на УНСС на заседанието му от 26.06.2024 г. и влизат в сила от датата на приемането им.